

Gamla äppelsorter i Lappträsk med omnejd

Under de fem senaste åren har Lappträsk hembygdsförening genomfört en omfattande inventering av gamla kulturväxter i nejden. Samlingarna är redan ganska stora och många av de prydnads- och nyttoväxter som har samlats in är redan planterade på hembygdsgården Kycklings i centrala Lappträsk.

Under inventeringens gång kom äppelträden att få den största uppmärksamheten eftersom det visade sig att det på många gårdar växer gamla äppelträd av förnämliga sorter. Det här är med största sannolikhet ett resultat av att Lantmannaskolan i Östra Nyland verkade på orten under åren 1913 – 1957. Eleverna fick lära sig sköta trädgårdar, ympa träd och ta hand om skörden. Under de kalla krigsvintrarna dog ändå en stor del av det planterade materialet, men de sorter som överlevde visade

sig vara speciellt härdiga sorter som kan odlas också östligaste Nyland där klimatet är betydligt strängare än i andra delar av Nyland. De här träden har nu förökats genom att samla in kvistar som ympats in på härdiga fröstammar av sorten Antonovka. I detta nu har några hundra träd redan planterats ut i olika trädgårdar i Lappträsk. På Kycklings finns 76 nya äppelträd och 7 päronträd. Ytterligare omkring 20 äppelträd väntar på att bli planterade, några päronträd samt ett antal plummon- och körsbärsträd. Många bärbuskar har planterats och likaså ett relativt stort antal prydnadsväxter.

Vi har en helteckande lista över alla våra ympade träd. Moderträden är utmärkta och varje nytt träd är numrerat. Då är träden grupperade och beskrivna enligt var moderträden växer, men det är kanske ändå lättare att presentera äppelsorterna genom att indela dem på vädertaget sätt i sommar-, höst, och vinteräpplen.

Sommaräppelsorter

Norrby-Petas 3: Korobovka (Långsjöns eller Esters päronäpple).

Det här äpplet mognar väldigt tidigt och går att använda till mos eller saft redan i slutet av juli. Då det är helt moget i början av augusti är det ett synnerligen gott bordäpplet. Det är ett litet runt äpple med lämplig sötsyrlig svagt päronlik smak.

Jossas 5: Vit Sommarkalvill. Tidigt äpple, mognar i augusti. Ganska litet avlångt gulgrönt äpple med ibland en svag rodnad på solsidan. Mycket god smak men hållbarheten är kort och äpplet ramlar lätt från trädet. Möjligen finns samma sort i två andra trädgårdar. Glansigt

Sävstaholm finns i ganska många trädgårdar. Ett vackert rosenstrimmigt gott sommaräpple, men tyvärr är hållbarheten kort. Glansigt

Bergius eller **Röd Sävstaholm** är likaså ett relativt vanligt äpple. Mycket gott, vackert och hårdigt. Ger ett rosenrött äppelmos. Glansigt men med tydliga korkprickar.

Maj-Britts Purpuräpple (eller Bergius). Ett lika rött och vackert äpple som Bergius men mognar en aning senare. Formen helt rund.

Lill-Stu Nybergs 1 och 2: Sockermiron. Platttrunt medelstort eller mindre mörkgrönt äpple med röda strimmor. Skalet är strävt. Fruktköttet behagligt rent sött, aningen grovt. Det ser ut att Sockermiron förekommer i flera olika varianter. Mer eller mindre rödstrimmigt med grön eller gul grundfärg.

Tallberg-Mickels 8, Joufs 8: Borgovskoje. Ett medelstort äpple, rösttrimmigt och koniskt till formen. Rent behagligt sött.

Hyvölä 1: Vit Astrakan. Ganska stort äpple, grundfärg gul, ibland enstaka röda strimmor. Fruktkött saftigt, ibland genomskinligt. Skafthålan sluten, ibland med knöl. Vit astrakan finns på några andra gårdar också.

Irmelin Nyman: Rupert. En gammal kanadensisk sommarsort som en tid planterades aktivt. Medelstor aningen kantig grön frukt. Saftig, behagligt sötsyrlig smak.

Slätis-Pottas 2: Antingen Transparente Blanche eller Klaräpple. Ljusgrönt medelstort eller lite mindre äpple som kan bli genomskinligt. Samma sort finns på ett antal gårdar och särskild tonvikt läggs på att reda ut vad som är TB och vad som är det ännu äldre Klaräppet. Klaräppet ska också vara hårdigare än TB. Kallades för Gustaf I:s munsäpple.

Grönkulla 1: Sommargylling, Virginskt rosenäpple ?

Kycklings gammal 1: Vit Nalif, Alabasterpipping. Ett plattrunt medelstort vitt äpple. God sötsyrlig smak men förfars ganska fort.

Sestu: Gul Nalif. Ljusbult runt äpple med endel åsar. Färgen ljusare än TB.

Sestu: Bernhard. Lokal sort. Grönt aningen koniskt äpple med angenäm syrlig smak. Bra hushållsfrukt men far snabbt illa.

Kycklings nya: Sara. Lokal sort, fröavkomma från Vit Nalif. Ljusgrönt runt synnerligen gott äpple.

Tallberg-Mickels 2: Okänd sort, kan vara Revals Päron

Tallberg Mickels 3: Okänd sort

Tallberg-Mickels 5: Okänd sort

Församlingen 5, Slätis-Pottas 1a, Joufs 6: Sommarkanel. En överraskning i den här inventeringen är att den här gamla kaneln hittas på så många gårdar. Ypperlig sommarfrukt som mognar före de andra kanelnerna.

Höstäpplen

Kaneläpplen finns på nästan alla gårdar. Det om något bevisar att de är väldigt härdiga och också mycket omtyckta.

Brun kanel eller Ananaskanel: Den äldsta kaneln enligt Alexandra Smirnoff. Och den med mest särpräglad smak. Ett fullt utveckla ananaskaneläpple är en verklig smakupplevelse. Äpplet är plattrunt av medelstorlek. Grön grundfärg och brunmörkröd täckfärg. Några av de bruna kanelnarter vi funnit är **Jossas 3, Heimbacka 1, Gustafsberg 2, Nordea 1.**

Gul Kanel: Det här äpplet är betydligt ljusare i färgen än de andra. Gult med aningen orangeröda strimmor. Smaken är ypperlig och sorten förekommer den också på många gårdar. Speciellt fina gul kanel träd är **Matsandas 1** och **Hagmark Gul Kanel**.

Röd Kanel: Säker den vanligaste äppelsorten i våra trädgårdar. Ett synnerligen vackert äpple med sin grannröda färg och sin vackra plattrunda form. Då det är fråga om både en gammal och vanlig sort finns det en viss variation mellan de olika träden. Variationen kan naturligtvis även bero på växtplats och ålder. Bland de finaste röda kanel frukter kommer från en sedan gammalt obebyggd tomt **Matsandas 2** i Lindkoski. I vår inventering har vi tagit flera andra fina röda kanel träd också till förökning. **Försmalingen 1 och 3, Anderssons trädgård (AnTr) 1 och 3, Norrby-Petas 1 och Stenvilla öde 3.**

Lill-Stu 1: Faafas Trä.

Lill-Stu 2: Höststrimling

Höststrimling
Heidis mamma

Gamla Marieberg: Snygg

Gamla Marieberg 1, Joufs 1: Risäter

Församlingen 4: Ringstad?

Stenvilla 4: Svensk Rosenhäger. Ett vackert äpple med stundom rosigt fruktkött.

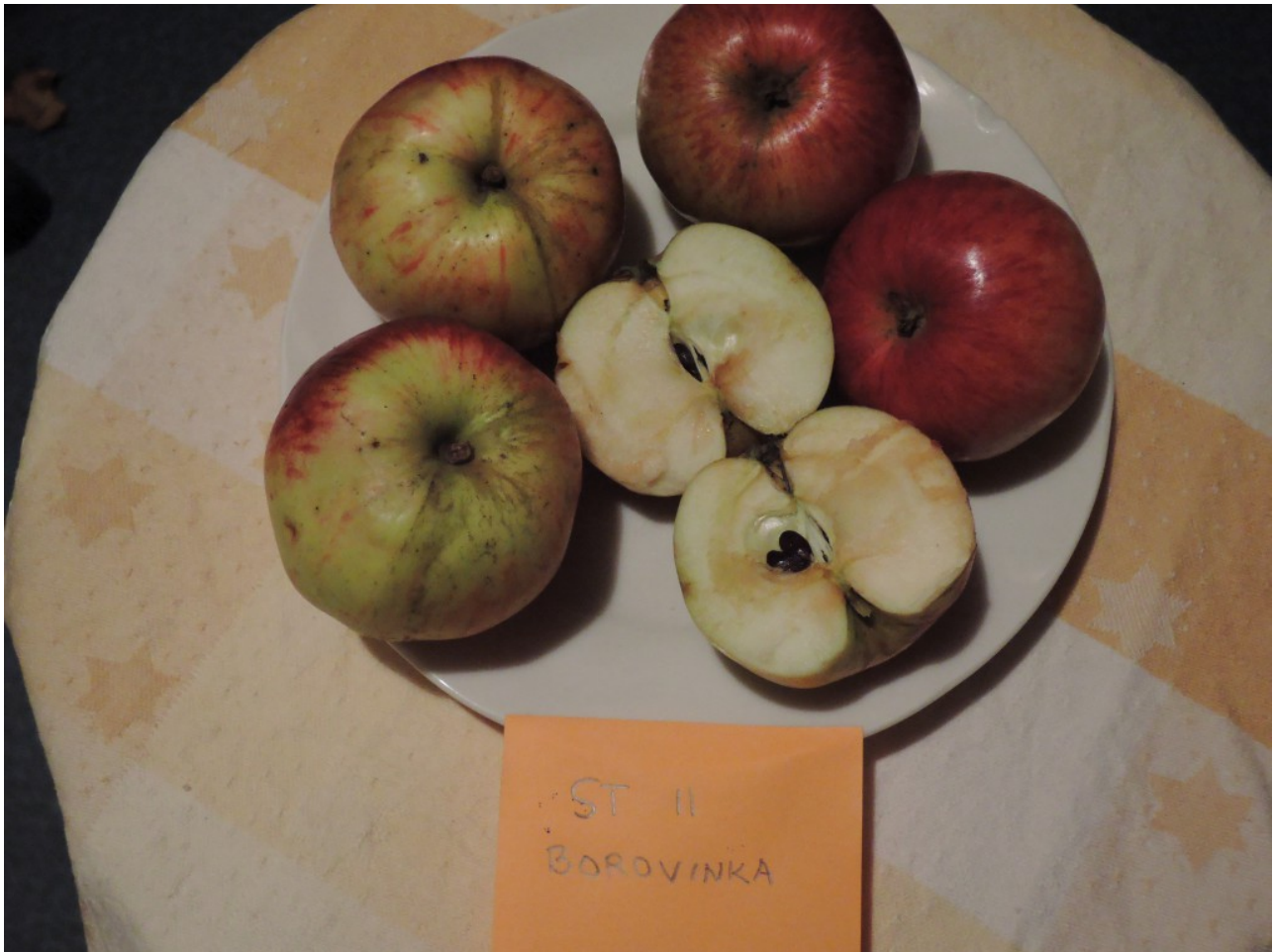
Stenvilla 7: Kan vara Grågylling. Man kan se att trädets stam är vriden.

Stenvilla 10: Charlottenthal.

Stenvilla 11: Borovinka.

Jossas 1 och Lindkoski-Simosas: Charlamovsky

Stenvilla 12: Tsarens Sköld

Nygrannas 11

Nygrannas 12

Irmelin Nyman: Kavlå

Soltorp 1: Okänd sort

Eliko 1: Guldrenett

Mamma Mia: Okänd sort. Äpplet i allmänhet helt rött

Sointula 3, AnTr 6, 10, 12 Borgå Andersavägen 13: Suislepp

Anderssons trädgård 4 (AnTr 4): Möjligen Lehmapfel. Ett gult äpple med svagt rodnade kinder. Lehmapfel betyder leräpple och sorten förekommer sällsynt i Lojotrakten. Fast och saftigt fruktkött. Smaken angenämt sötsyrlig.

Vinteräpplen

Antonovka: Det vanligast förekommande vinteräpplet, finns på många gårdar. Bevisar hur hårdigt trädet är. Därför används också fröna till att dra upp grundstammar att ympa andra känsligare sorter på. Några av våra alldeles särskilt bra Antonovka träd är: **Lill-Stu 10, Jossas 8, Hi-Backas 1,2 och 4, Slätis-Pottas 4 och Norrby-Petas 5.**

Anisovka: Ett ganska litet äpple med gulgrön grundfärg och jämfört med Antonovka ganska mycket röd täckfärg. Sorten har hittat på två ställen – **Hi-Backas 3** och **Annelund 1**.

Åkerö: Det andra vanligaste vinteräpplet är Åkerö. Också av den här sorten finns ett flertal färgmutationer. Smaken och formen är ändå gemensam. Likaså den kännpaka knölen vid skaftfästet. Fina gamla Åkerö-träd är bl.a. **Gustafsberg 1** och **Joufs 5**. **Joufs 4** var mycket gammalt och det dog förra vintern. Men vi hann föröka det och trädet växer nu på Kycklings. Gul Åkerö finns på **Hagmark** och på **Sointula**. Grön Åkerö på **Heimbacka**.

Stenvilla 13

Församlingen 6

Församlingen 7

Norrby-Petas 4, Sointula 4, Soltorp 2: Grenman

Heimbacka 2:

Hyvölä 20: Sariola

Hyvölä 7 och 12: Wealthy

Sointula 1: Atlas?

Lobo finns i några trädgårdar i Lappträsk t.ex Hagmark, Marieberg och Hyvölä. Den på Kycklings är från Borgå.

